

Vergaderjaar 2018–2019

35 011

Wijziging van de Kieswet houdende maatregelen tot elektronische openbaarmaking van de processen-verbaal van de stembureaus en van de opgaven van de burgemeesters van de aantallen in de gemeenten uitgebrachte stemmen

Nr. 5

VERSLAG

Vastgesteld 11 oktober 2018

De vaste commissie voor Binnenlandse Zaken, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer als volgt Verslag uit te brengen van haar bevindingen.

Onder het voorbehoud dat de regering op de gestelde vragen en de gemaakte opmerkingen tijdig en genoegzaam zal hebben geantwoord, acht de commissie de openbare beraadslaging over dit wetsvoorstel voldoende voorbereid.

Inhoudsopgave

blz.

1.	Inleiding	1
2.	De hoofdlijnen van het voorstel	2
3.	Verhouding tot hoger recht en nationale wetgeving	3
3.1.	Het recht op bescherming van persoonsgegevens	3
3.2.	Wet openbaarheid van bestuur	4
4.	Financiële gevolgen voor de overheid	4
5.	Inwerkingtreding	5
6.	Advies en consultatie	5

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het wetsvoorstel tot Wijziging van de Kieswet houdende maatregelen tot elektronische openbaarmaking van de processen-verbaal van de stembureaus en van de opgaven van de burgemeesters van de aantallen in de gemeenten uitgebrachte stemmen. Het is van groot belang dat er vertrouwen in de uitslag van de verkiezingen is en blijft. Daarom is het een goede zaak dat deze documenten elektronisch openbaar worden gemaakt.

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel tot wijziging van de Kieswet houdende maatregelen tot elektro-nische openbaarmaking van de processen-verbaal van de

stembureaus en van de opgaven van de burgemeesters van de aantallen in de gemeenten uitgebrachte stemmen. Deze leden hechten eraan, dat voor elke verkiezing de procedure voor het vaststellen van de uitslag zo transparant mogelijk is.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het voorstel tot wijziging van de Kieswet in verband met de elektronische openbaarmaking van de processen-verbaal van stembureaus. Onder het huidige wettelijk kader liggen de genoemde documenten uitsluitend ter inzage in het gemeentehuis en worden na drie maanden vernietigd. Voor vertrouwen in de verkiezingsuitslag en het verkiezingsproces is het dan ook goed dat deze informatie online komt te staan, voor iedereen makkelijk raadpleegbaar en aldus controleerbaar. De leden van de D66-fractie ondersteunen deze toename in transparantie. Zij hopen wel dat vaart wordt gemaakt met het hieraan gerelateerde wetsvoorstel (Wet aanpassing procedure vaststelling verkiezingsuitslag) omdat dat hier sterk aan gerelateerd is. Dit is slechts een eerste stap. Deze leden hebben nog enkele vragen.

De leden van de SGP-fractie hebben met instemming kennisgenomen van het wetsvoorstel inzake elektronische openbaarmaking van de processen-verbaal en de uitslag per gemeente. Zij vinden het belangrijk dat voor ieder dat wenst zoveel mogelijk na te gaan is wat de uitslag van verkiezingen voor een bepaalde gemeente is. Zij hebben nog enkele vragen.

2. De hoofdlijnen van het voorstel

In de memorie van toelichting wordt gesteld dat het wenselijk is om, naast de elektronische openbaarmaking van de originele processen-verbaal van de stembureaus, ook de openbaarmaking van door digitale hulpmiddelen gegenereerde uitslaggegevens te regelen, zodat die gegevens eenvoudiger raadpleegbaar en doorzoekbaar zijn. Daar zijn echter nadere regels voor nodig. Als de leden van de VVD-fractie het goed begrijpen wordt dat geregeld in een later in te dienen wetsvoorstel. De leden van de VVD-fractie vragen de regering te verduidelijken wat er nu met die gegenereerde uitslaggegevens gebeurt en wat er in de tussentijd wordt geregeld totdat er een definitieve regeling is.

Met de regering achten de leden van de CDA-fractie het wenselijk om, naast de elektronische openbaarmaking van de originele processen-verbaal van de stembureaus, ook de openbaarmaking van door digitale hulpmiddelen gegenereerde uitslaggegevens (inclusief de uitslaggegevens per stemlokaal) te regelen, zodat die gegevens eenvoudiger raadpleegbaar en doorzoekbaar zijn. De regering voert aan, dat nadere regels moeten waarborgen dat de gepubliceerde elektronisch gegenereerde uitslaggegevens daadwerkelijk afkomstig zijn van de gemeente (zo moet de gemeente het bestand met digitale uitslaggegevens voorzien van een elektronische handtekening) en – na publicatie – niet kunnen worden veranderd. De grondslag voor de openbaarmaking van de digitale uitslaggegevens zal worden voorgesteld in het eerdergenoemde wetsvoorstel aanpassing procedure vaststelling verkiezingsuitslag, dat in voorbereiding is. Wat is de stand van zaken, zo vragen deze leden. Deze leden vragen hoe de regering er zorg voor wil dragen, dat de gegevens ook in de tussentijd eenvoudig raadpleegbaar en doorzoekbaar zijn. De digitale openbaarmaking vindt plaats op de gemeentelijke website, op de website van het openbaar lichaam, dan wel op de website van de Kiesraad. De regering wil aanvullend regelen dat de betrokken instanties de desbetreffende stukken tevens publiceren op een centrale website. Onderhavig wetsvoorstel voorziet daarin echter niet, omdat er – bij of krachtens algemene maatregel van bestuur – aanvullende regelgeving

nodig is voor onder meer het beheer en de beveiliging van deze centrale website. De leden van de CDA-fractie vragen, of publicatie op www.officielebekendmakingen.nl is overwogen, een centrale website waarvoor vraagstukken van beheer en beveiliging al eerder zijn opgelost.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het feit dat dit wetsvoorstel eerst onderdeel was van een ander wetsvoorstel dat tevens ziet op wijziging van de Kieswet, namelijk het wetsvoorstel aanpassing procedure vaststelling verkiezingsuitslag. Dit wetsvoorstel moet vanwege aanpassing nogmaals in consultatie worden gebracht. Is dit inmiddels gebeurd? Welk tijdspad ziet de regering voor dit wetsvoorstel? De aan het woord zijnde leden zouden graag zien dat de regering alles op alles zet om ook het wetgevings-proces rondom dat voorstel zo snel mogelijk af te ronden zodat ook die wet, waarin bijvoorbeeld zal staan dat ook de digitale uitslaggegevens openbaar moeten worden gemaakt (wat het controleren van de uitslag vele malen makkelijker maakt), in 2019 van toepassing zal zijn op de verkiezingen voor provinciale staten en het Europees parlement. Is de regering bereid dit te doen? Zo nee, waarom niet?

De leden van de D66-fractie merken tevens op dat vanwege het feit dat dit voorstel is losgetrokken van de wet aanpassing procedure vaststelling verkiezingsuitslag waarin de mogelijkheid werd gecreëerd om fouten in processen-verbaal te corrigeren, het nu voor kan komen dat de openbaar gemaakte processen-verbaal van de stembureaus fouten bevatten: deze mogen immers niet gecorrigeerd worden. Dit is volgens de leden van de D66-fractie onwenselijk. Dit pleit nogmaals voor het haast maken met dit andere wetsvoorstel. Wat is het standpunt van de VNG aangaande deze kwestie: wel digitaal openbaar maken maar geen mogelijkheid tot rectificeren? De leden van de D66-fractie valt het op dat de VNG op dit punt niet om een reactie is gevraagd.

De regering stelt in de toelichting dat bij het constateren van fouten ná vaststelling van de uitslag dit toch niet meer kan leiden tot een andere uitkomst van de verkiezingen. De leden van de SGP-fractie begrijpen en delen deze gedachte. Tegelijkertijd vragen zij zich wel af of ook wettelijk is gegarandeerd dat hier geen enkele onduidelijkheid over kan bestaan. Dit is nog belangrijker wanneer (veel) gemeentelijke besluiten slechts met één stem meerderheid zijn genomen. Is ook daadwerkelijk uitgesloten dat – aan de hand van de gepubliceerde uitslagen – er met succes een beroep op kan worden gedaan dat een bepaald besluit niet rechtsgeldig is, omdat de samenstelling van de gemeenteraad of een ander orgaan eigenlijk niet correct is.

3. Verhouding tot hoger recht en nationale wetgeving

3.1 Het recht op bescherming van persoonsgegevens

Wat betreft de persoonsgegevens van kiezers die mondeling bezwaar hebben ingebracht, schrijft de Kieswet niet voor dat die in het proces-verbaal worden opgenomen, zo merken de leden van de VVD-fractie op. Naar het oordeel van de regering is dat ook niet nodig. Het Ministerie van BZK zal de stembureau-leden er bij de komende verkiezingen in de instructie op attent maken dat het noteren van persoonsgegevens achterwege moet blijven. Ook zal er nog naar het model van het proces-verbaal worden gekeken. De leden van de VVD-fractie vragen in hoeverre overwogen is om wettelijk vast te leggen dat de persoonsgegevens van kiezers die mondeling bezwaar inbrengen niet worden vastgelegd.

Met de elektronische openbaarmaking van de processen-verbaal van de stembureaus en de opgaven van de burgemeester vindt verwerking van persoonsgegevens plaats, zo lezen de leden van de CDA-fractie. Welke persoonsgegevens van kandidaten worden in de processen-verbaal openbaar gemaakt, die niet al eerder openbaar gemaakt zijn op de kandidatenlijsten, zo vragen de leden van de CDA-fractie. Zijn verkiezingen denkbaar, waarbij de namen van de kandidaten in verband met de privacy niet openbaar worden gemaakt?

De leden van de D66-fractie merken op dat de Minister leden van het stembureau zal instrueren om te voorkomen dat kiezers die mondeling bezwaar hebben ingebracht met persoonsgegevens in het proces-verbaal komen te staan, en daarmee online. Dit vanwege het feit dat eerder, ondanks het feit dat de Kieswet dit niet voorschrijft, dit wel gebeurde. Deze leden verwelkomen het feit dat de Minister van BZK de stembureauleden zal informeren hierover, maar vraagt de regering wel: wat indien er toch persoonsgegevens van bezwaarmakende kiezers in de processen verbaal terecht komen? Het proces-verbaal kan immers niet gecorrigeerd worden. Worden deze dan toch openbaar gemaakt? Deze leden verzoeken de regering om verduidelijking op dit punt. De leden van de D66-fractie lezen dat dit voorstel de rechten van betrokkenen bij het stemproces die voortvloeien uit de Algemene verordening Gegevensbescherming (zoals het recht van inzage, het recht op rectificatie en beperking van verwerking) inperkt. Kan de regering de rechtvaardiging hiervoor uitgebreider en systematisch uiteenzetten? Daarnaast onderschrijven deze leden dat de handtekeningen van de stembureauleden en de burgemeester, vanuit het oogpunt van bescherming voor persoonsgegevens, niet openbaar gemaakt worden.

3.2 Wet openbaarheid van bestuur

Het voorliggende wetsvoorstel sluit niet uit dat de elektronisch openbaar-gemaakte processen-verbaal na de toelating van de gekozen leden op het internet raadpleegbaar blijven. De leden van de CDA-fractie menen, dat dat juist de bedoeling is. De regering stelt, dat de op internet gepubliceerde processen-verbaal van de stembureaus en de opgave van de burgemeester blijven in beginsel openbaar blijven. Kan de regering toelichten wat in dit verband wordt bedoeld met de woorden «in beginsel», zo vragen deze leden.

De bepaling dat de stukken na drie maanden vernietigd worden, blijft bestaan, zo stellen de leden van de SGP-fractie vast. Tegelijkertijd zorgt elektronische openbaarmaking ervoor dat de stukken toch langer nazoekbaar blijven. Hoewel dit ook onderkend wordt in de toelichting op het wetsvoorstel, roept dit bij de leden van de SGP-fractie wel de vraag op of deze samenloop ook voor de langere termijn gewenst is. Zij vragen zich af of gemeenten ook verplicht zijn de stukken na drie maanden digitaal te blijven publiceren. Is de verplichting in principe permanent?

4. Financiële gevolgen voor de overheid

De regering volgt de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) niet in het standpunt dat het elektronisch openbaar maken van de processen-verbaal van de stembureaus een flinke extra belasting in tijd en menskracht oplevert voor gemeenten. Kan de regering aangeven, welke belasting in tijd en menskracht de VNG heeft geraamd voor de uitvoering van het voorliggende wetsvoorstel, zo vragen deze leden.

De leden van de D66-fractie merken op dat de regering en de VNG het in feite oneens zijn over de extra belasting in tijd en menskracht die dit wetsvoorstel met zich mee brengt. De regering zet haar positie uiteen in het wetsvoorstel. Een argumentatie van de VNG hierover ontbreekt echter in de toelichting. Kan de regering toelichten waarom de VNG van mening is dat dit extra belasting en tijd oplevert voor gemeenten?

5. Inwerkingtreding

De leden van de CDA-fractie vragen of het voorliggende wetsvoorstel al in werking kan treden vóór de komende Statenverkiezingen en de verkiezingen voor de kiescolleges op de BES-eilanden.

6. Advies en consultatie

Het valt de leden van de D66-fractie op dat de VNG dit wetsvoorstel steunt maar daarbij uitdrukkelijk in aanmerking nam dat de periode tussen stemming en aftreden van de zittende leden van het gekozen orgaan wordt verlengd van acht naar dertien dagen, zodat er meer tijd is om de pv's elektronisch openbaar te maken. Dit wordt echter in onderhavig voorstel niet geregeld. De regering stelt dat de openbaarmaking echter snel gebeurd is en voorziet geen problemen. Is de regering bereid hierover met de VNG in gesprek te treden?

De voorzitter van de commissie,
Ziengs

De waarnemend griffier van de commissie,
Hendrickx